

**BEMÆRKNINGER TIL FORSLAG TIL LANDSTINGSFORORDNING OM
MUSEUMS- OG ARKIVVÆSENET**

Almindelige bemærkninger:

Forslaget er af hensyn til bemyndigelseslov (lov nr. 610 af 23. dec. 1980) med tilhørende bloktilskud til museumsvesenet betegnet "landstingsforordning".

Det foreliggende forslag er bl.a. blevet til på baggrund af et i 1985 udtalt ønske fra Grønlands Museumsnævn om en revision af den gældende landstingsforordning om museumsvesenet af 21. oktober 1980. Man ønskede fra museumsnævnets side en ajourføring af forordningen, så den afspejlede de gjorte erfaringer og svarede til den udvikling, der siden da havde fundet sted på museumsområdet, dels i Grønland og dels internationalt.

Museumsnævnet nedsatte derfor i efteråret 1985 et udvalg, der skulle fremkomme med forslag til en modernisering af museumsforordningen efter disse retningslinjer. Udvalgsarbejdet mandede i foråret 1989 ud i et forslag til ny forordning, der blev afleveret til Kultur- og Undervisningsdirektoratet.

I midlertid stilledes revisionen foreløbig i bero, dels fordi forslaget indebar en væsentlig omkostningsforøgelse, og dels fordi der samtidig i landsstyret opstod tanker om en organisatorisk sammenknytning mellem museums- og arkivvesenet.

Landsstyret nedsatte derfor i maj 1989 et embedsmandsudvalg om museale og arkivmæssige forhold, der i samklang med disse nye intentioner og på baggrund af de ind-

høstede erfaringer skulle belyse, hvorvidt en sådan sammenlægning mellem de to 'væsener' kunne finde sted.

Udvalget afgav i juni 1989 en betænkning, der konkluderede, at en sammenlægning af de to landsdækkende institutioner, Grønlands Landsmuseum og Grønlands Arkiv, kunne få en række positive konsekvenser i faglig, teknisk og administrativ henseende. Forudsætningen herfor var dog, at der tilvejebragtes et bygningsmæssigt fællesskab, der kunne huse den sammenlagte institution.

På grundlag af den afgivne betænkning besluttede landstyret i september 1989, at der skulle udarbejdes et samlet forslag til landstingsforordning om museums- og arkivvæsenet.

Det foreliggende forordningsforslag rummer én stor nyskabelse, foruden en række justeringer og tilføjelser til den hidtil gældende lovgivning på området.

Den væsentligste nyskabelse er sammenlægningen af Grønlands Landsmuseum og Grønlands Arkiv til én fælles institution under navnet: Grønlands Nationalmuseum og Arkiv. En sådan institutionel sammenslutning repræsenterer et brud med den i omverdenen traditionelle opdeling mellem henholdsvis et nationalt arkiv og et nationalt museum.

Den nye struktur er udtryk for en tilpasning til de særlige grønlandske vilkår og ressourcer, hvor den traditionelle afgrænsning mellem nærtbeslægtede, men specialiserede institutioner forekommer uhensigtsmæssig. En sammenlægning rummer muligheder for gennem institutionens brede ekspertise at styrke det faglige arbejde til gavn for både forskningen og betjeningen af offent-

ligheden. Sammenlægningen vil desuden indbære en større sikkerhed for administrativ og faglig stabilitet.

Endvidere er reglerne vedr. beskyttelse af værdifulde grønlandske kulturgenstande blevet skærpet for at sikre disse kulturværdiers forbliven i Grønland.

Beskyttelsen udstrækkes til nu også at omfatte særligt værdifulde naturskabte genstande.

Bestemmelserne bringer Grønland på linje med de nordiske lande og Canada.

Bestemmelserne om registrering af kirkeinventar i den hidtil gældende museumsforordnings kapitel 5 er udeladt, da de ikke længere anses for nødvendige. Registrering af kirkeinventar vil i fornødent omfang foregå i samarbejde med Kirkenævnet, som en del af det kulturhistoriske arbejde.

Derudover kan nævnes, at Museums- og Arkivnævnets sammensætning ændres i mere faglig retning, og at mindre kulturinstitutioner (som f.eks. museer og biblioteker) får mulighed for at indgå i et bredere samarbejde.

Endelig ændres beregningsmetoden for hjemmestyrets tilskud til godkendte museer for at sikre landstinget et mere sikkert budgetteringsgrundlag.

Den sammenlagte institutions opgaver omfatter dels fælles administrative og tekniske funktioner, dels specifikt faglige opgaver, som forudsætter særlig uddannelsesmæssig baggrund, erhvervet gennem en universitetsuddannelse eller på anden måde. De specifikke faglige funktioner varetages således af personer med en

kulturhistorisk eller samfundsfaglig kompetence erhvervet ved uddannelse som f.eks. på Ilisimatusarfiks kulturlinje eller en uddannelse som arkæolog, socialantropolog, etnolog, eskimolog, historiker, kunsthistoriker, evt. anden relevant uddannelse.

Den overordnede ledelse varetages af en af landsstyret udnævnt direktør i et samspil med repræsentanter for institutionens forskellige fagområder og personalegrupper.

En organisationsplan skal fastlægge de forskellige arbejdsopgaver, herunder specielt udøvelsen af myndighedsbeføjelser omkring særlige arkivfaglige og antikvariske spørgsmål.

Grønlands Nationalmuseum og Arkiv overtager sekretariatsfunktionen for Museums- og Arkivnævnet, samt hele konsulent- og tilsynsfunktionen overfor de øvrige museer. Hermed søges skabt en mere smidig og effektiv arbejdsform uden forsinkende bureaukratiske mellemlid.

Økonomiske konsekvenser

Den ændrede beregningsmetode for tilskud til godkendte, tilskudberettigede museer afføder ikke i sig selv nogen økonomiske konsekvenser, men giver Grønlands Hjemmestyre mulighed for at fastsætte tilskudsprocenten fra år til år.

Sammenlægningen mellem Grønlands Landsmuseum og Grønlands Arkiv vil foregå etapevis, idet den administrative sammenlægning vil finde sted ved forordningens ikrafttræden, medens den fysiske sammenlægning vil foregå i takt med, at de bygningsmæssige rammer herfor skabes.

Fysiske rammer

Der er på finansloven for 1990 og 1991 afsat bevilling til en udvidelse af Landsmuseet, der samtidig vil gøre det muligt at overflytte Grønlands Arkivs personale og dele af dets samlinger. Herved reduceres den planlagte udvidelse af museets udstillings- og magasinkapacitet dog tilsvarende, og Arkivets magasiner opsplittes.

En endelig sammenlægning, der tilgodeser alle fællesinstitutionens funktioner, kan først ske i forbindelse med en videre udbygning af museumskomplekset i Kolonihavnen.

Tidsplanen betyder:

At der i 1991 sker en administrativ sammenlægning med fælles ledelse og samlet økonomifunktion, men fællesinstitutionens fysiske rammer vil fortsat være de nuværende, adskilte bygningsenheder;

At personale og en del af Arkivets samlinger i 1991/92 vil flytte ned i det udvidede museums- og arkivkompleks;

At en endelig fysisk sammenlægning af alle fællesinstitutionens funktioner og samlinger må realiseres ved gennemførelse af supplerende nybygninger efter 1992.

Personalemæssige konsekvenser

Som konsekvens af sammenlægningen må der nødvendigvis ske visse ændringer af de eksisterende stillinger. En ny ledelsesstruktur indføres med ansættelsen af en direktør. De to stillingsbetegnelser som henholdsvis museumsleder og landsarkivar glider ud.

Stillingerne som henholdsvis souschef og vicelandsarkivar ændres til inspektør/arkivarstillinger. I forbindelse med etablering af en fælles konserveringsafdeling søges normeringen ændret, idet der søges oprettet en stilling som ledende konservator.

Som en umiddelbar konsekvens af sammenlægningen kan 2 fuldtidsstillinger nedlægges: en konserveringstekniker og en assistent.

Forordningsforslaget medfører imidlertid visse ressourcetekrævende aktivitetsudvidelser.

Det drejer sig om nye arbejdsopgaver i forbindelse med forvaltning af kulturværdibestemmelserne samt varetagelse af sekretariatsfunktionen for Museums- og Arkivnævnet.

Den nye forordning stiller desuden øgede krav til konsulentbistand i form af rådgivning, tilsyn og kontrol med museerne og deres samlinger, samt etablering af efteruddannelse af museernes personale.

Den samlede øgede belastning af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv udgør en inspektørs årsværk.

Andre driftsmæssige konsekvenser

Den fysiske sammenlægning vil fra 1992 antagelig resultere i beskedne besparelser på kontorhold og køb af fremmede tjenesteydelser.

Den styrkede konsulentbistand til lokalmuseerne forventes af medføre en øget rejseaktivitet.

De øvrige konti forventes ikke at udvise væsentlige ændringer.

Sammenfatning

Den besparelse af lønmidler, der opnås ved nedlæggelsen af 2 stillinger opvejes dels af øgede lønomkostninger som følge af de nødvendige omklassificeringer, og dels af øgede driftsudgifter i forbindelse med varetagelse af sekretariatsfunktionen for Museums- og Arkivnævnet og konsulentbistanden til lokalmuseerne.

Sammenlægningen vil således i 1991 være udgiftsneutral trods aktivitetsudvidelserne.

Ibrugtagning af det udvidede bygningskompleks påregnes fra 1992 at medføre en afledt stigning i de årlige bygningsmæssige driftsudgifter på ca. 350.000 kr.

Bemærkninger til forslaget enkelte bestemmelser:

Ad kapitel 1. Formål.

Ad § 1. Formålsparagraffen er sammenskrevet af de tilsvarende i museumsforordningen og arkivloven uden realitetsændringer.

Ad kapitel 2. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Ad § 2. Begrundelsen for sammenlægningen angives i de generelle bemærkninger.

Ad § 3. Grønlands Nationalmuseum og Arkivs opgaver er udover i denne forordning angivet i :

landstingslov nr. 5 af 16. oktober 1980 om fredning af jordfaste fortidsminder,

landstingslov nr. 11 af 12. november 1980 om naturfredning i Grønland samt

hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 16 af 16. juni 1987 om Nationalparken i Nord- og Østgrønland.

Derudover deltager Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i en række opgaver vedr. den fysiske planlægning i kommunerne og i forbindelse med koncessioneret råstofaktivitet.

Grønlands Nationalmuseum og Arkiv er i medfør af anden lovgivning og bestemmelse for tiden repræsenteret i Nationalparkrådet, Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser i Grønland og Bygningsfredningsrådet.

Ad nr. 4.

Bestemmelsen er en sammenfattet og redigeret version af § 1, stk. 3, i den hidtidige arkivlov og § 1, stk. 1, i den hidtidige museumsforordning. Udførelse af egentlig forskning er en forudsætning for opretholdelse af et højt fagligt niveau. Hertil kommer, at formidling og vejledning til andre forudsætter et dybtgående kendskab til egne samlinger og fagområder.

Ad nr. 5.

Samarbejdsforpligtigelsen i forhold til de andre grønlandske museer understreger, at Grønlands Nationalmuseum og Arkiv skal indgå i et samlet grønlandsk forskningsmiljø og kulturarbejde. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv tænkes i kraft af sin brede faglige bemanning at indgå som en hovedhjørneste i museums- og arkivvirksomheden på landsplan. Ved godkendelse af andre museer i henhold til §§ 23 og 24 kan dele af Grønlands Nationalmuseum og Arkivs arbejdsopgaver pålægges andre museer. Der forudsættes derfor en koordination mellem Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og de godkendte museers arbejdsplaner med henblik på løsningen af såvel de kontinuerte landsdækkende opgaver som de mere specifikke lokale opgaver.

Ad nr. 6.

Grønlands Nationalmuseum og Arkivs faglige standard er afhængig af samarbejde med danske og udenlandske institutioner, museer og arkiver. Det gælder både med hensyn til fremskaffelse af oplysninger og genstande, uddannelse af personale, udførelse af specielle arbejdsopgaver og drøftelse af faglige problemer og opgaver.

Samarbejdet med danske og udenlandske institutioner skal således befæste Grønlands Nationalmuseum og Arkivs deltagelse i det internationale forskningsarbejde, og sikre adgang til ajourført faglig viden. Samarbejdsformen kan være egentlige samarbejdsaftaler, som er

indgået eller godkendt af landsstyret, eller mindre formelle aftaler og kontakter. Der lægges ligeledes vægt på, at Grønlands Nationalmuseum og Arkiv gennem samarbejde med institutioner etc. i Canada og Alaska i videst muligt omfang fremskaffer informationer og evt. genstande, der belyser inuits historie i Grønland samt de kulturelle forbindelser og disses forudsætninger i det øvrige Arktis.

Ad nr. 7.

Det forøgede antal godkendte museer medfører et forstærket behov for speciel faglig bistand til konservering, indsamling, udstilling, opbevaring og formidling. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv forventes i lang tid fremover at være ene om at råde over en bredt sammensat faggruppe, som skal yde fornøden faglig vejledning til de godkendte museer.

Ad nr. 9.

Grønlands Nationalmuseum og Arkivs samlinger er offentlig ejendom og er derfor som hovedregel offentligt tilgængelige. Begrænsninger i offentlighedens og forskeres adgang til samlinger sker i henhold til denne forordnings kapitel 7 om benyttelse af arkivalier, og kan derudover fastsættes, hvor hensynet til sikkerhed eller andre forhold måtte tilsige dette. Dette skøn udøves af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Grønlands Nationalmuseum og Arkiv kan endvidere i et vist omfang fremskaffe tilsvarende oplysninger fra institutioner i Danmark og i

udlandet, men er ikke forpligtet til det. Der vil normalt være tale om en vederlagsfri service overfor forskningen og offentligheden, men Grønlands Nationalmuseum og Arkiv er berettiget til at opkræve betaling for mere omfattende ydelser, ligesom der kan opkræves betaling for fremstilling af kopier m.v., jf. i øvrigt stk. 2.

Ad nr. 10.

Arbejdsplan og beretning tilstilles landstyre og Museums- og Arkivnævnet, og kan tillige offentliggøres helt eller delvist.

Ad stk. 2.

Se bemærkningerne til stk. 1, nr. 9.

Ad kapitel 3.

Ledelsen af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Ad § 4. Ad stk. 1.

Da institutionen sammensættes af 2 institutioner med henholdsvis en landsantikvar og landsarkivar som ledere, ønskes den nye institution ledet af en direktør.

Direktøren forudsættes at have en uddannelse, der er relevant i forhold til institutionens opgaver.

Ad stk. 2.

Bestemmelsen skal sikre, at der ansættes det nødvendige personale, der kan medvirke til

opfyldelsen af de opgaver, der henhører under institutionen.

Ad kapitel 4. Fund.

Ændringerne i forhold til den hidtidige museumsforordnings kapitel 3 tjener til klargøring af bestemmelserne, ligesom der er foretaget konsekvensrettelser. Der er desuden indført en ankemulighed til landsstyret for afgørelser truffet vedr. funds opbevaring og placering.

Til de enkelte bestemmelser kan supplerende bemærkes:

Ad § 5. Bestemmelsen omfatter både fund på landjorden og på søterritoriet; dette defineres som området fra basislinien og 3 sømil ud, og bestemmelsen vedrører således også kulturhistorisk værdifulde skibsvrag.

Bestemmelsen indeholder ingen aldersgrænse, men ved administrationen vil aldersgrænsen i § 16 (før 1945) være retningsgivende. Fraværet af en bestemt aldersgrænse skal ses i sammenhæng med, at det 20. århundredes kulturhistorie er dårligt dokumenteret, og at de tilgængelige levn må vurderes på dette grundlag.

Indberetning om fund kan herefter ske til alle godkendte museer, som snarest videregiver den til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Ad stk. 6.

Bestemmelsen er en naturlig følge af den stedfundne udbygning og øgede professionalisering af museerne. Den skal sikre, at afgørelser om fordeling af væsentlige fund kan prøves ved en højere instans. De nærmere regler for ankeproceduren fastlægges af landsstyret. Det forventes, at kun godkendte museer vil være klageberettigede.

Ad § 6. Bestemmelsen giver mulighed for at godtgøre finderens direkte udgifter til fundets opbevaring, sikring, o.l. Beløbets størrelse kan ikke påklages.

Ad stk. 2.

Bestemmelsen giver mulighed for udbetaling af en vilkårlig dusør, afhængig af fundets kulturhistoriske værdi. Vurderingen foretages derfor af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, som indstiller til landsstyret at afholde udgiften. Der er således ikke tale om "findeløn" i politivedtægtens forstand (en fast procentdel af det fundnes værdi).

Ad kapitel 5. Offentlige institutioners arkivforhold.

Den hidtidige arkivlovs kapitel 3 har vist sig tilfredsstillende som grundlag for arbejdet med offentlige institutioners arkivalier. Udover redaktionelle rettelselser er der indføjet en bestemmelse om tilsyn og kontrolbeføjelser i § 9, samt præciseringer i § 11.

Ad § 8. Arkivalier er først og fremmest oplysninger, og det er derfor af mindre betydning om disse

er nedfældet på papir, på film, lydbånd, elektroniske datamedier eller andet. Arkivaliernes bevaring og benyttelsen af dem - også ved institutionernes egen virksomhed - forudsætter, at der findes hensigtsmæssige opbevaringsforhold og god orden, samt at der er benyttet informationsbærende medier af forsvarlig, holdbar kvalitet.

Ad § 9. Grønlands Nationalmuseum og Arkivs konsulentvirksomhed skal ses som en støtte for institutionernes egen interesse i at have en rationel arkivtjeneste, samtidig med at der bevares oplysninger til brug for forskning og offentlighed i form af velordnede arkivalier, der overføres til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, når de ikke længere er af betydning for varetagelsen af institutionernes opgaver.

Ad § 10. Kassation af arkivalier kan desuden ske efter regler, som i øvrigt er fastsat i medfør af særlig lovgivning.

Der skal således fastsættes særlige bestemmelser om kassation (sletning) af oplysninger i offentlige myndigheders edb-registre med personoplysninger i forskriften for det enkelte register, jf. lov nr. 294 af 8. juni 1978 om offentlige myndigheders registre.

Ad § 11. Ligeledes er der særlige bestemmelser om kassation i regnskabsloven.

Der er indsat en normal tidsfrist for aflevering, som indebærer en pligt for Grønlands

Nationalmuseum og Arkiv til at modtage arkivalier, der er gået ud af administrativ brug, og som derfor blot fylder op hos institutionen. Erfaringen har vist, at 15 år er en rimelig frist i Grønland. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv må af praktiske grunde kunne forlange aflevering af sammenhængende rækker, idet tilfældige småafleveringer kræver uforholdsmæssigt stort ordningsarbejde.

Ad stk. 2.

Institutionerne sikres mod krav om aflevering af sager, der fremdeles er administrativt brug for.

Ad stk. 4.

Forpligtigelsen for institutionerne til at aflevere arkivalier velordnede og i god fysisk stand skal ses i fortsættelse af bevaringsforpligtigelsen i § 8, stk. 2 ovenfor.

Ad stk. 5.

Det skal understreges, at institutionerne kun kan hjemlåne egne sager.

Ad § 12. Bestemmelsen om, at offentlige arkivalier under alle omstændigheder forbliver offentlig ejendom, er en naturlig følge af bestemmelsen i § 11, stk. 1, sidste punktum, og er i øvrigt i overensstemmelse med gældende ret.

Offentlige institutioners arkivalier må ikke gøres til genstand for overdragelse m.v., jf. dog § 11, stk. 3.

Ad stk. 2.

Den, der i god tro har erhvervet offentlige arkivalier, skal aflevere dem til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv uden godtgørelse, men kan eventuelt rette krav om erstatning overfor den tidligere besidder af dem.

Ad kapitel 6. Private arkiver.

Private arkivalier kan erhverves ved gave og ved testamentarisk disposition, undtagelsesvist også ved køb. Private arkivalier kan tillige deponeres i Grønlands Nationalmuseum og Arkiv gennem særlig aftale om opbevaring, tilgængelighed og tilbagelevering.

Den hidtidige arkivlovs kapitel 4 har vist sig tilfredsstillende som grundlag for arbejdet med at indsamle private personers, institutioners og virksomheders arkivalier. Samordningen af museums- og arkivvæsenet giver kun anledning til konsekvenstilføjelser.

Ad § 13. Ad stk. 3.

Bestemmelsen bekræfter den eksisterende tilstand, at privatarkiver kan opbevares hos det lokale museum, som har indsamlet dem.

Ad stk. 4.

Bestemmelsen indebærer bl.a. at Grønlands Nationalmuseum og Arkiv skal føre tilsyn med arkivaliernes forsvarlige opbevaring, og skal behandle spørgsmål om dispensation fra de almindelige tilgængelighedsbestemmelser, jf. § 14, stk. 6.

Ad kapitel 7. Benyttelse af arkivalier.

Ifølge den nugældende arkivlovs § 12 fastsættes bestemmelser om adgangen til at benytte arkivalier af landsstyremedlemmet for kultur og undervisning. Sådanne bestemmelser er dog ikke hidtil blevet udsendt, og Toggorsivik har i stedet administreret adgangen til arkivalier i overensstemmelse med bemærkningerne til loven. Ved de følgende bestemmelser lovfæstes denne praksis.

Bestemmelserne om tilgængelighed til arkivalier skal sikre mod krænkelse af berettigede offentlige eller private interesser ved at udenforstående får adgang til oplysninger, som med rette kan forventes hemmeligholdt.

I denne sammenhæng anses enkeltpersoner at have krav på en langvarig hemmeligholdelse af sensitive, muligt belastende, oplysninger om deres private forhold. 80 års frist er i overensstemmelse med den fremherskende tendens i den vestlige verden.

Offentlige myndigheder har ikke nær samme behov for hemmeligholdelse af oplysninger; 25 års frist vil tilgodese ethvert rimeligt behov og er som generel regel i overensstemmelse med den mere liberale praksis i den vestlige verden.

Da der er tale om tidsgrænser, som skal kunne tilgodese alle behov, er der indføjet en mulighed for dispensation. Endelig kan det nævnes, at disse adgangsbestemmelser er subsidiære i forhold til offentlighedslovenes regler, og at de i vidt omfang med tiden vil blive "indhentet" af disse.

Til de enkelte bestemmelser kan supplerende anføres:

Ad § 14. Ad stk. 2.

80-års regelen beskytter oplysninger om rent private forhold af muligt belastende karakter, således oplysninger om helbredsforhold, væsentlige sociale og økonomiske problemer, samt misbrug af nydelsesmidler. Derimod bør 80-årsregelen ikke anvendes på ikke-belastende oplysninger af almindelig fortrolig karakter, f.eks. neutrale civilstandsoplysninger. Såfremt der alligevel er et velbegrundet behov for mere end 25 års hemmeligholdelse, kan det fastsættes i henhold til § 14, stk. 3.

Som eksempel på arkivalier, der er omfattet af 80-års regelen, kan nævnes personalesager, sociale klientsager, sager om adoption, skolepsykologiske rapporter, samt selvangivelser og skattesager. Opregningen er og kan ikke være fuldstændig, og en bestemmelse må i hvert enkelt tilfælde foretages af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, om nødvendigt i samråd med den institution, som har skabt arkivalierne.

Ad stk. 3.

Hovedregelen er, at det materiale, der afleveres, er tilgængeligt, men der kan være tale om særlige omstændigheder og oplysninger af specielt følsom karakter, som nødvendiggør særlige vilkår for adgang til benyttelse af bestemte grupper af arkivalier. Disse vilkår kan fastsættes ved afleveringen eller på et senere tidspunkt.

Der kan dog også modsat være forhold, som betinger en kortere tilgængelighedsfrist eller evt. en umiddelbar adgang til at benytte arkivalierne.

Særlige bestemmelser om adgang til benyttelse af arkivalier fra enkeltpersoner, private institutioner, foreninger og virksomheder kan være fastsat som vilkår ved afleveringen, jf. § 13, stk 2.

Ad stk. 4.

Sådanne bestemmelser vil i medfør af registerlovgivningen blive fastsat af justitsministeriet for edb-registre med personoplysninger og udskrifter af sådanne, som overføres til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv. De vilkår, der normalt stilles fra justitsministeriets side, drejer sig om tidsfristerne for tilgængelighed og særlige sikkerhedsforanstaltninger ved opbevaringen.

Ad stk. 6.

Det er forudsat, at Grønlands Nationalmuseum og Arkiv vil benytte sin dispensationsbeføjelse med forsigtighed, og kun i tilfælde, hvor der er tale om berettiget forskningsmæssig interesse. I tvivlstilfælde må der således indhentes samtykke fra den institution eller person, som har afleveret pågældende arkiv. Videre må den, som får en dispensation, skriftligt forpligte sig til at respektere hensynet til privatpersoners fred.

Det følger af sagens natur, at der ikke kan gives dispensation fra tilgængelighedsbestemmelser fastsat ifølge stk. 3 - 5. Ansøgninger herom må afgøres af den myndighed, som har forbeholdt sig bestemmelsesretten.

Ad kapitel 8. Beskyttelse af kulturværdier.

Stigende internationalt samkvem, turisme, øget interesse for særlige områders kultur og natur, og hurtigere trafikmidler er i dag med til at øge risikoen for ukontrolleret udførsel af værdifulde kultur- og naturskabte værdier fra Grønland.

Andre lande, som Grønland sammenligner sig med, har vedtaget mere eller mindre skrappe restriktioner vedrørende udførsel af sådanne umistelige værdier. Det gælder således alle de nordiske lande, herunder også Færøerne, en række europæiske lande og Canada; i Norge er der desuden særlige bestemmelser til bevaring af den samiske kulturarv. Bestemmelserne omfatter normalt forbud mod udførsel af betydningsfulde kulturværdier.

I Danmark er der for nylig indført en beskyttelse af særligt værdifulde naturskabte værdier, "Danekræordningen". En tilsvarende bestemmelse ønskes hermed også inført i Grønland.

Andre lande administrerer deres bestemmelser meget snævert; dvs. at objekterne skal være umistelige eller enestående, før der nedlægges forbud mod udførsel. Grønlands situation er imidlertid den, at det unge grønlandske museumsvæsen savner et stort, varieret kulturhistorisk og naturhistorisk materiale, samt at de indsamlinger, der hidtil er foretaget, primært har været

orienteret mod forhistorisk arkæologi og den traditionelle eskimoiske kultur. Disse forhold har medført væsentlige mangler ved samlingerne på såvel grønlandske som udenlandske museer for så vidt angår det 20. århundrede.

Ved administrationen af loven kan det derfor være nødvendigt at udvide beskyttelsesbegrebet i forhold til andre landes praksis.

Bestemmelserne om forbud mod udførsel af kulturværdier sigter mod

- at forhindre udførsel af genstande af en vis alder eller af væsentlig betydning for Grønlands historie,
- at forhindre udførsel af værdifulde privatarkiver,
- at sikre Grønlands ejendomsret til særlige naturskabte objekter.

Det første formål har indtil nu været tilgodeset gennem bestemmelserne i den hidtil gældende landstingsfordning om museumsvæsen, kapitel 4.

Det andet formål har i nogen grad været tilgodeset gennem den hidtil gældende landstingslov om arkivvæsen, § 11, stk. 2 og 3, der sikrede Grønlands Arkiv forkøbs- og kopieringsret ved påtænkt salg eller udførsel; derimod har Arkivvæsenet ikke hidtil kunnet forhindre udførsel.

Sikringen af de naturskabte værdier har kun for visse objekter i et vist omfang kunnet udledes af bestemmel-

serne i landstingslov nr. 11 af 12. november 1980 om naturfredning i Grønland, kapitel III.

Der er således tale om en stramning af de hidtil gældende bestemmelser.

Administrationen af bestemmelserne om tilladelse til udførsel af menneskeskabte genstande og arkivalier varetages af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, der samlet repræsenterer en bred ekspertise på det kulturhistoriske område, hvorfor institutionen forudsættes at kunne give en kvalificeret vurdering af de pågældende objekters kulturhistoriske og forskningsmæssige værdi.

Vurderingen af naturvidenskabeligt materiale forudsættes udført i samarbejde med de institutioner, der i kraft af andre bestemmelser eller særlig ekspertise har en central funktion ved udforskning og dokumentation af Grønlands natur. Der er tale om institutioner, som Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i forvejen samarbejder med, f.eks. Grønlands Geologiske Undersøgelser, Grønlands Botaniske Undersøgelser, Geologisk Museum og Zoologisk Museum.

Ved udformningen af bestemmelserne er der lagt vægt på at minimere konflikt med anerkendte principper til beskyttelse af den private ejendomsret.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at bestemmelsernes håndhævelse vil give anledning til stridigheder, der i givet fald må løses ved domstolsafgørelse.

Til de enkelte bestemmelser kan supplerende anføres:

Ad § 16. Bestemmelsen omfatter også fotografier og film.

Det ændrede alderskriterium - fra 1940 til 1945 - er indført til sikring af genstande, der belyser de særlige vilkår og kulturpåvirkninger, som var karakteristiske for det grønlandske samfund til og med 2. Verdenskrigs slutning.

Ad stk. 3.

Som noget nyt er indføjet en regel, der giver Grønlands Nationalmuseum og Arkiv mulighed for at klassificere genstande fra nyere tid som særligt værdifulde. Der kunne eksempelvis være tale om originale kunstneriske værker, traditionelle genstande, der udviser en særlig tilpasning til nutidige materialer og livsformer, minder om særligt fremtrædende kulturpersonligheder, eksempler på moderne frembringelser og teknik, der i væsentlig grad har påvirket forbrugsmønsteret og samfundsudviklingen.

Bestemmelsen åbner mulighed for, at Grønlands Nationalmuseum og Arkiv kan foretage en registrering af sådanne genstande. Registreringen indebærer, at genstandene alt efter deres art beskrives og dokumenteres gennem opmåling, affotografering, tegning eller kopiering. Såfremt det er påkrævet, kan Grønlands Nationalmuseum og Arkiv med henblik på denne registrering hjemtage de pågældende

objekter. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv afholder alle de hermed forbundne omkostninger.

Pligten til at underrette Grønlands Nationalmuseum og Arkiv om ændringer i ejerforhold og opbevaringssted skal give Grønlands Nationalmuseum og Arkiv mulighed for at gribe ind, såfremt de klassificerede genstande trues af ødelæggelse.

En klassificering må opfattes som en fredning, der omfatter en almindelig pligt til at forhindre, at det fredede går til grunde eller forringes.

Registreringen indebærer ingen begrænsning i den private råderet.

Ad § 17. Kun ekceptionelle naturvidenskabelige genstande omfattes af denne bestemmelse. Der sigtes ikke mod at hindre offentlighedens glæde ved og interesse i at samle naturhistoriske genstande, men hvor genstanden er af helt overordentlig videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi, skal den kunne sikres som offentlig ejendom.

Ad stk. 2.

Bestemmelsen er medtaget for undgå unødigt bureaukrati. I samarbejdsaftaler med institutioner udenfor Grønland vil der på forhånd være fastlagt retningslinier for placering og fordeling af fund. For så vidt angår videnskabelige ekspeditioner, vil tilsvarende

normalt være fastsat som vilkår for tilladelsen. I henhold til gældende bestemmelser gives disse tilladelser af Dansk Polar Center ved afgørelser truffet i "Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland", hvor Grønlands Nationalmuseum og Arkiv er repræsenteret.

Ad stk. 3.

Muligheden for udbetaling af en godtgørelse, men ikke erstatning af markedsværdi, følger de tilsvarende danske bestemmelser. Godtgørelse udbetales ikke i forbindelse med fund, der fremkommer ved en offentlig institutions eller offentligt støttede aktiviteter.

Ad § 18. "Fredningsbestemmelsen" vedrører såvel private personers, som private institutioners, foreningers og virksomheders arkiver.

Det har indtil nu ikke været nødvendigt at anvende den hidtidige bestemmelse.

En registrering af et privatarkiv efter denne bestemmelse ophæver ikke indehaverens private ejendomsret, men indebærer en begrænset rådighedsindskrænkelse.

Da interessen ved arkivalier først og fremmest vedrører oplysningerne, kan kopier normalt tilgodese forskningens interesser. En kopiering forringer ikke arkivaliernes markedsværdi.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at bestemmelsens håndhævelse vil give anledning til stridigheder, der i givet fald må løses ved domstolsafgørelse.

Ad § 19. Der pålægges ejeren af klassificerede genstande pligt til, forinden salg finder sted til anden side, at tilbyde objekterne til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Hvis forkøbsretten ikke ønskes benyttet, er ejeren stadig forpligtet til at underrette Grønlands Nationalmuseum og Arkiv om, til hvem genstandene er afhændet.

Ad § 20. Bestemmelsen vil typisk blive aktuel i tilfælde, hvor en ejer ikke vil affinde sig med et udførselsforbud. Kriteriet for prisfastsættelsen kan være konkrete tilbud, afgivet i eller udenfor Grønland; i visse tilfælde kan genstandene sendes til vurdering hos relevante instanser i Danmark.

Ad stk. 2.

En fastsættelse af markedsværdien på en genstand beror til en vis grad på et skøn. Det kan ikke udelukkes, at spørgsmål om erstatningens størrelse vil blive indbragt for domstolene. Der kan blive tale om ret betydelige beløb, som ikke er budgetteret. Prisfastsættelsen er således samtidig et bevillingsspørgsmål, og bestemmelsen henlægges derfor til landsstyret.

Ad stk. 3.

Bestemmelsen tager sigte på genstandenes brug ved udstillinger, konservering o.l., hvor der stilles betryggende garanti for genstandenes opbevaring og tilbagekomst.

Ad kapitel 9. Museums- og Arkivnævnet.

Ad § 21. I forhold til det hidtidige Museumsnavn er der tale om uændret medlemstal, men ændret sammensætning. Den ny sammensætning af Museums- og Arkivnævnet skal markere, at det er et kollegialt, fagligt navn. Det skal være styret af faglige holdninger og give mulighed for debat mellem aktive museumsfolk. Nævnet er desuden rådgivende for landsstyret i museums- og arkivmæssige spørgsmål.

Landsstyret fastsætter fortsat nævnets forretningsorden og de nærmere regler for udøvelsen af nævnets kompetence.

Statens Museumsnavns repræsentation udgår. For at sikre forbindelsen til faglige miljøer i Danmark, uddannelses- og efteruddannelses-tilbud, særlige museumsfaglige vurderinger og lign. bør Museums- og Arkivnævnet etablere samarbejdsaftaler med såvel Statens Museumsnavn, Rigsarkivet som andre relevante museums- og arkivfaglige organisationer i Danmark.

Ad stk. 4.

Omkostningerne ved nævnets virksomhed budgetteres på en særskilt konto på Grønlands Nationalmuseum og Arkivs budget.

Ad stk. 5.

Det hidtidige Museumsnævns sekretariatsfunktioner er blevet varetaget af KUD. Overføringen af denne opgave til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv har til hensigt at styrke den faglige konsulentbistand til museerne. Opgaverne omfatter mødeforbere- delse, gennemgang af budgetter og regnskaber, vurdering af vedtægter og stillingsbeskrivel- ser, konkret rådgivning til museerne, til- rettelæggelse og gennemførelse af kursusvirk- somhed samt almindelig sagsbehandling for Museums- og Arkivnævnet.

Ad § 22. Paragraffen redegør for Museums- og Arkivnævnets arbejdsområde, der i alt væsent- ligt svarer til de hidtidige opgaver. Som noget nyt får Museums- og Arkivnævnet mulighed for at medvirke ved fastlæggelse af vilkår for den kulturhistoriske forskning i Grønland samt ved tilrettelæggelse af uddannelsestilbud. Til de enkelte punkter anføres:

Ad nr. 1 - 3.

Nævnets godkendelse af museer og museumsle- dere sker på grundlag af en faglig vurdering; grundlaget for denne vurdering er angivet i §§ 23 og 24. Nævnets beslutning om godkendelse er endelig. Nævnet skal påse, at betingelserne for godkendelse opretholdes.

Sagsbehandlingen varetages af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Ad nr. 4.

Bestemmelsen vedrører retningslinjer for forskning vedrørende de fund, arkivalier og kulturværdier, der er nævnt i kapitel 4, 7 og 8. Der tilsigtes ikke foretaget nogen ændring i det hidtidige samarbejde med andre institutioner, herunder Kommissionen for Videnskabelig Undersøgelser i Grønland.

Ad nr. 5.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med uddannelseskravene til museumsledere i § 24. Nævnet kan i samarbejde med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv medvirke til at formulere uddannelsesbehov og tilvejebringe de fornødne efteruddannelsesmuligheder, som også bør være åbne for museernes styrelsesmedlemmer.

Ad stk. 2.

Som et centralt organ skal Museums- og Arkivnævnet bistå landsstyret i museums- og arkivanliggender. Nævnet afgiver udtalelser efter anmodning, og kan tillige af egen drift rejse spørgsmål og gøre indstilling overfor landsstyret.

Ad stk. 4.

Nævnet udarbejder en årsberetning, der omfatter en redegørelse for det foregående års arbejde ved Grønlands museer og arkiver.

Beretningen tilstilles landsstyret og samtlige museer.

Ad kapitlerne 10 og 11.

Ikke-tilskudsberettigede og tilskudsberettigede museer.

Som i den hidtidige museumsforordning findes der to former for godkendte museer: De, der ikke oppebærer hjemmestyretilskud, og de, der er berettiget til at modtage et sådant tilskud.

Begge former for museer er godkendte, idet de opfylder en række normer for bygnings- og sikkerhedsmæssige forhold, samt for drift og virksomhed i øvrigt. Den væsentligste betingelse for opnåelse af tilskud er ansættelse af en leder med kvalifikationer godkendt af Museums- og Arkivnævnet.

Til de enkelte bestemmelser kan supplerende anføres:

Ad § 23. Godkendelsen af et museum har ikke umiddelbart økonomiske konsekvenser for Hjemmestyret.

Ad stk. 2.

Til de enkelte punkter anføres:

Ad nr. 2.

Vedtægten skal især fastlægge museets ansvarsområde, således at dets opgaver kan samordnes med de øvrige museers.

Nævnets standardvedtægt skal i øvrigt bidrage til gennemførelsen af ensartede faglige standarder indenfor museums- og arkivvæsenet.

Ad nr. 5.

Der indføres en pligt for museet til at indberette fund og nyregistrerede fortidsminder samt erhvervelse af private arkivalier.

Ad stk. 4.

Bestemmelsen giver som noget nyt hjemmel til helt eller delvis at inddrage godkendelsen af museer, der overtræder vilkårene for godkendelse.

Ad § 24. I forhold til den hidtidige museumslov er der tale om følgende ændringer:

Ad nr. 2.

Bestemmelsen skal sikre overensstemmelse mellem museets vedtægter og lederens arbejdsopgaver.

Ad nr. 4.

Bestemmelsen er især indført med henblik på de museumsledere, som ikke har gennemgået en formel museumsfaglig uddannelse. Deres efteruddannelse skal sikres gennem museets egen planlægning og gennem et samarbejde med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og Museums- og Arkivnævnet. Bestemmelsen sikrer, at ret til efteruddannelse bliver en del af ansættelsesforholdet.

Ad nr. 5.

Regnskab og budget skal udformes efter retningslinier udarbejdet af nævnet, bl.a. med henblik på tilskudsberegningen, jf. § 26. Arbejdsplanen skal omfatte tilstrækkelige begrundelser for det udarbejdede budget.

Ad nr. 7.

Bestemmelsen følger af § 3, stk. 3, og § 13, stk. 3. Museernes opgaver på arkivområdet skal aftales i hvert enkelt tilfælde.

Ad stk. 2.

Bestemmelsen er ny. Den skal sikre bevaringen af den grønlandske kulturarv, således at genstande og arkivalier i et godkendt og tilskudsberettiget museum kun kan udskilles til andre museer, som opfylder lovens krav.

Ad stk. 3.

Bestemmelsen er mere omfattende end formuleringen i den hidtidige museumsforordnings § 14, stk. 3, andet punktum. Bestemmelsen vil give museerne mulighed for at udføre et bredt og varieret kulturformidlende arbejde med udgangspunkt i de grønlandske lokalsamfunds forskelligartede ressourcer. Hensigten er at udvide det traditionelle museumsbegreb, og samtidig skabe rum for en mangeartet kulturformidling og kulturudfoldelse. Som eksempler kan nævnes galleri-, kiosk- og cafévirksomhed samt arbejde med traditionelle færdigheder og håndværk.

Ad stk. 4.

Bestemmelsen åbner mulighed for samarbejde med f.eks. biblioteker, også i bygningsfællesskab.

Ad § 25. Ad stk. 1.

Bestemmelsen er en ændring af den hidtidige museumsforordnings § 14 stk. 2, hvorefter hjemmestyrets tilskud tidligere automatisk udgjorde en fast andel på 40% af de tilskud, et museum opnåede fra anden side. Med den nu foreslåede formulering ophæves denne automatik, og der åbnes mulighed for, at landstinget ved behandling af de årlige finanslove løbende kan fastsætte den samlede tilskudssum til de efter § 24 godkendte museer.

Ad stk. 2.

Beregningsgrundlaget er i forhold til den hidtidige museumsforordnings § 14 ændret for at give landsstyret mulighed for en mere sikker budgettering af udgifterne til museumsdrift. I henhold til bestemmelsen beregnes årets tilskud een gang for alle på grundlag af sidst godkendte regnskab. En opadgående efterregulering vil således ikke kunne finde sted inden for budgetåret. Museums- og Arkivnævnet fastlægger tidsterminer for indsendelse af regnskaber og budgetter til godkendelse. Årsregnskabet danner udgangspunkt for beregning og budgetlægning af museernes tilskud for det efterfølgende år.

Tilskud for 1992 beregnes således i marts måned 1991 på grundlag af regnskabet for 1990 og så videre.

Ad stk.4.

Bestemmelsen giver som noget nyt hjemmel til helt eller delvis at inddrage tilskud til museer, som overtræder vilkårene for godkendelse i § 24.

Ad kapitel 13. Særlige bestemmelser og ikrafttræden.

Ad § 26. Bestemmelsen rummer bl.a. bemyndigelse til at aftale vilkår for aflevering af arkivalier til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv fra rigsmyndighedernes institutioner. Hidtil er der kun sket deponeringer, hvorved pågældende institution har forbeholdt sig den fulde dispositionsret over arkivalierne.

Ad § 27. Svarer til bestemmelsen i den hidtidige museumsforordnings § 15, dog udvidet til at omfatte egentlig museumsvirksomhed.

Ad § 29. Den organisatoriske sammenslutning af Kalaallit Nunaata Katersugaasivia og Kalaallit Nunaata Toqqorsivia vil først fuldtud kunne udmøntes driftsmæssigt og fagligt, når der er tilvejebragt et bygningsmæssigt fællesskab, der vil kunne rumme den samlede institution med tilhørende samlinger, udstillingsarealer, kontorer og værksteder.